

Анализ на добри практики от водещи европейски образователни институции по отношение на структурни параметри на учебната документация в ОКС „бакалавър” и ОКС „магистър”
Изготвен от сектор „УАРС”
Икономически университет-Варна

Анализът е актуален към м. 06. 2015 г.

За изготвянето на анализа на добри практики по отношение на учебната документация на водещи образователни системи в Европа са използвани световни рейтингови класации, които подреждат различни висши училища по специално разработена от тях широкоспектърна критериална система. Сред най-популярните такива рейтинги са тези на медията „Таймс“ – THE Ranking¹ и U-Multirank. В рамките на тези класации за Европа през последните няколко години най-често присъстват водещи образователни институции от следните държави: Великобритания, Холандия, Дания, Швеция, Финландия, Ирландия, Белгия, Германия, Франция, Испания, Италия, Чехия. За целите на този доклад са избрани следните държави: Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Испания, Дания, Италия, Франция, Холандия, Швейцария. Селекцията се основава на високите постижения на представители на ВУ от тези държави, които заемат челни позиции в рейтинговите класации. На тази база те могат да послужат като отправна точка при актуализацията на учебната документация в ИУ-Варна, като се взема предвид, че някои от тези институции не могат да бъдат разглеждани като преки конкуренти на ИУ-Варна. Въпреки това считаме за целесъобразно да анализираме добрите практики именно от тези страни с оглед на обективизираната оценка на тяхното международно представяне.

¹ <https://www.timeshighereducation.com/student/best-universities/best-universities-europe>

В табл. 1 са представени данни за университети от аргументираните по-горе образователни системи, като приоритет е отдаден на ключови структурни параметри на учебната документация, в т.ч. форма на финансиране на ВУ, период на обучение, общо часове за период на обучение, общо ECTS, както и абсолютно и процентно отношение на фундаменталните и специализиращи дисциплини в рамките на общия предвиден хорариум. Отчетен е също така и броят на избираеми дисциплини в рамките на курса на обучение. Счита се, че тези данни могат да послужат при предстоящите актуализации на учебните планове и програми в ИУ-Варна.

Таблица 1.

Сравнение на структурни параметри на учебната документация на водещи европейски образователни институции в ОКС „Бакалавър“

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

Държава	ВУ	Ф-ма на финансиране	Период на обучение	Общо часове за периода на обучение	Общо ECTS	Общо дисциплини	Фундаментални дисциплини				Специализиращи дисциплини				Избираеми дисциплини - брой
							Бр.	Отн. дял в общия брой д.	Бр. ECTS	Отн. дял в общия брой ECTS	Бр.	Отн. дял в общия брой д.	ECTS	Отн. дял в общия брой ECTS	
Австрия	University of Applied Sciences Upper Austria ²	Д	3	-	180	11	4	0,36	33	0,18	7	0,64	127	0,72	1
	Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences ³	Д	3	-	180	58	22	0,38	60	0,33	36	0,62	90	0,5	-
	University of Applied Sciences Wiener Neustadt ⁴	Д	3	-	180	35	16	0,46	60	0,33	19	0,54	78	0,43	-
	IMC University of Applied Sciences	Д	3	-	180	46	18	0,39	60	0,33	28	0,61	90	0,5	-

² University of Applied Sciences Upper Austria, www.fh-ooe.at, [Последен достъп: 28.05.2015]

³ Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences, www.fh-salzburg.ac.at, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴ University of Applied Sciences Wiener Neustadt, www.fhwn.ac.at, [Последен достъп: 28.05.2015]

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

	Krems ⁵														
Белгия	University of Leuven ⁶	Д	3	-	180	35	12	0,34	57	0,32	23	0,66	123	0,68	2
	Karl de Grote-Hogeschool ⁷	Д	3	4500	180	29	13	0,45	57	0,32	16	0,55	85	0,47	8
	United International Business School Brussels ⁸	Ч	3/4	5400	180	24	12	0,5	60	0,33	12	0,5	60	0,33	10
Великобритания	Bangor University ⁹	Ч	3	-	180	26	8	0,31	50	0,28	18	0,69	130	0,72	2
	Birmingham City University ¹⁰	Ч	3	-	180	16	6	0,37	60	0,33	10	0,63	120	0,67	1
	City University London ¹¹	Д	3	-	180	23	7	0,3	65	0,35	16	0,7	120	0,65	1
	University of Greenwich	Д	3	-	180	18	6	0,33	60	0,33	12	0,67	105	0,58	1
Германия	Hochschule Niederrhein ¹²	Д	3	-	180	30	8	0,27	40	0,22	22	0,73	110	0,61	3

⁵ IMC University of Applied Sciences Krems, www.fh-krems.ac.at, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁶ University of Leuven, www.kuleuven.be, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁷ Karl de Grote-Hogeschool, www.kdg.be, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁸ United International Business School Brussels, www.brussels.uibs.org, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁹ Bangor University, www.bangor.ac.uk, [Последен достъп: 29.05.2015]

¹⁰ Birmingham City University, www.bcu.ac.uk, [Последен достъп: 29.05.2015]

¹¹ City University London, www.city.ac.uk, [Последен достъп: 29.05.2015]

¹² Hochschule Niederrhein, www.hs-niederrhein.de, [Последен достъп: 29.05.2015]

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

	PFH Private Hochschule 13 Göttingen	Ч	3	-	180	20	8	0,4	-		12	0,6	-	-	-
	Hochschule Aschaffenburg ¹⁴	Д	4	-	-	36	20	0,55	100	0,25	16	0,45	240	0,60	2
	ISM International School of Management GmbH – Gemeinnützige Gesellschaft ¹⁵	Ч	3	-	180	21	15	0,24	60	0,33	16	0,76	84	0,47	4
Дания	KEA Copenhagen School of Design and Technology ¹⁶	Д	3 ½	-	210	16	8	0,5	105	0,5	4	0,25	60	0,29	4
	Aalborg university ¹⁷	Д	3	-	180	19	5	0,26	30	0,17	12	0,63	140	0,78	2
	Copenhagen business	Д	3	-	180	19	8	0,42	67,5	0,375	10	0,52	82,5	0,46	-

¹³ PFH Private Hochschule, www.pfh-university.com, [Последен достъп: 30.05.2015]

¹⁴ Hochschule Aschaffenburg, www.h-ab.de, [Последен достъп: 30.05.2015]

¹⁵ ISM International School of Management GmbH – Gemeinnützige Gesellschaft, www.ism.de, [Последен достъп: 30.05.2015]

¹⁶ KEA Copenhagen School of Design and Technology, www.kea.dk, [Последен достъп: 30.05.2015]

¹⁷ Aalborg university, www.en.aau.dk, [Последен достъп: 30.05.2015]

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

	School ¹⁸														
	Roskilde University ¹⁹	Д	3	-	180	24	8	0,33	60	0,33	14	0,58	110	0,61	2
	University of Southern Denmark ²⁰	Д	3	-	180	19	13	0,68	110	0,61	6	0,32	70	0,39	-
Испания	EAE Business School ²¹	Д	4	-	240	38	11	0,29	66	0,275	27	0,71	162	0,675	-
	Global business School Barcelona ²²	Ч?	3	-	180	26	19	0,73	105	0,58	7	0,27	21	0,12	18
	International university of Catalonia ²³	Д	4	-	240	40	10	0,25	60	0,25	26	0,65	117	0,49	4
	IE University ²⁴	Ч	4	-	240	35	12	0,34	60	0,25	23	0,66	108	0,45	-
Италия	Università Degli Studi di Foggia ²⁵	Д	3	-	180	40	7	0,175	55	0,31	33	0,825	125	0,69	-

¹⁸ Copenhagen business School, www.cbs.dk, [Последен достъп: 30.05.2015]

¹⁹ Roskilde University, ruc.dk, [Последен достъп: 30.05.2015]

²⁰ University of Southern Denmark, www.sdu.dk, [Последен достъп: 30.05.2015]

²¹ EAE Business School, www.eae.es, [Последен достъп: 30.05.2015]

²² Global business School Barcelona, www.global-business-school.org, [Последен достъп: 30.05.2015]

²³ International university of Catalonia, www.uic.es, [Последен достъп: 30.05.2015]

²⁴ IE University, www.ie.edu, [Последен достъп: 30.05.2015]

²⁵ Università Degli Studi di Foggia, en.unifg.it, [Последен достъп: 28.05.2015]

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

Франция	Universite de Cergy-Pontoise ²⁶	Д	3	-	180	46	16	0,13	60	0,33	30	0,87	120	0,67	2
	Dauphine Universite Paris ²⁷	Д	3	-	180	43	20	0,46	60	0,33	23	0,54	120	0,67	4
	Universite de Rennes ²⁸	Д	3	-	180	44	12	0,27	60	0,33	32	0,73	120	0,67	-
	Universite de Reims ²⁹	Д	3	-	180	48	18	0,37	60	0,33	43	0,63	120	0,67	-
Холандия	Maastricht university ³⁰	Д	3	-	180	27	10	0,37	60	0,33	17	0,63	120	0,67	4
	HAN University of Applied Sciences ³¹	Д	4	-	240	33	18	0,54	60	0,25	15	0,46	180	0,75	-
	University of Twente ³²	Д	3	-	180	12	4	0,33	60	0,33	8	0,67	120	0,67	4
	Amsterdam University of Applied Sciences ³³	Д	4	-	240	17	6	0,35	60	0,25	11	0,65	180	0,75	2
Швейцария	International	Ч	3	-	180	43	15	0,35	-	-	23	0,53	-	-	2/3

²⁶ Universite de Cergy-Pontoise, www.u-cergy.fr, [Последен достъп: 31.05.2015]

²⁷ Dauphine Universite Paris, www.dauphine.fr, [Последен достъп: 31.05.2015]

²⁸ Universite de Rennes, www.eco.univ-rennes1.fr, [Последен достъп: 31.05.2015]

²⁹ Universite de Reims, www.univ-reims.fr, [Последен достъп: 31.05.2015]

³⁰ Maastricht university, www.maastrichtuniversity.nl, [Последен достъп: 01.06.2015]

³¹ HAN University of Applied Sciences, www.han.nl/international/english/, [Последен достъп: 01.06.2015]

³² University of Twente www.utwente.nl, [Последен достъп: 01.06.2015]

³³ Amsterdam University of Applied Sciences, www.amsterdamuvas.com, [Последен достъп: 01.06.2015]

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

University of Geneva ³⁴															
Swiss Business School SBS ³⁵	Ч	3	-	180	58	40	0,69	157	0,87	18	0,31	84	0,47	-	
Swiss UMEF University ³⁶	Ч	3	-	180	40	15	0,37 5	60	0,33	25	0,62 5	120	0,67	-	
Université de Lausanne ³⁷	Д	3/5	-	180	51	31	0,6	120	0,67	20/ 16	0,39/ 0,31	60	0,33	-	
Bern University of Applied Sciences ³⁸	Д	3	5400	180	57	48	0,84	150	0,83	9	0,16	33	0,18	9	

³⁴ International University of Geneva, www.iun.ch, [Последен достъп: 01.06.2015]

³⁵ Swiss Business School SBS, www.sbs.edu, [Последен достъп: 01.06.2015]

³⁶ Swiss UMEF University, www.umef-university.ch, [Последен достъп: 01.06.2015]

³⁷ Université de Lausanne, www.unil.ch, [Последен достъп: 01.06.2015]

³⁸ Bern University of Applied Sciences, www.bfh.ch, [Последен достъп: 01.06.2015]

Обобщения за Австрия

Разгледани са четири университета с държавна форма на финансиране и период на обучение 3 години. Прави впечатление, че в Австрия много университети не публикуват общия хорариум контактни часове за периода на обучение в ОКС „Бакалавър“. Средно преподаваните дисциплини в рамките на бакалавърския курс на обучение са около 40, като приблизително 30% се падат на фундаменталните дисциплини. В 3 от разгледаните ВУ не се предлагат избираеми дисциплини, като в последния единствената избираема дисциплина е дипломен проект, който носи 20 ECTS. Въпреки, че се изучават малък брой дисциплини в University of Applied Sciences Upper Austria, то студентите имат по програма между 1500-1800 часа годишно. Сходна е ситуацията и при Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences, където дипломната работа носи 10 ECTS, а 20 ECTS са от практика. Прави впечатление, че в този университет се изучават изключително много дисциплини, които носят по 1-2 кредита. Интерес представлява и практиката на University of Applied Sciences Wiener Neustadt, при който извън описаните дисциплини, до изискуемите 180 кредита остават 42, които са разпределени, както следва: 12 кредита от дипломна работа, 6 от казус и 24 от стаж. На последно място е разгледан университетът IMC University of Applied Sciences Krems, като при него прави впечатление големият брой задължителни дисциплини, които се изучават. Студентите нямат избираеми или алтернативни на основните дисциплини, което бе забелязано като практика в други университети. Петият семестър е само практика и носи 30 кредита.

Обобщения за Белгия

Разгледани са 3 университета, два от които с държавно финансиране и един – частен, като за разлика от първите два, в третия периодът на обучение в ОКС „Бакалавър“ може да продължи и четири години. Прави впечатление големият

хорариум часове в рамките на курса на обучение, който достига до 5400 часа. Вероятно голяма част от тези часове е предвидена за самоподготовка на студентите, като за посочения хорариум обучаващите се могат да реализират общо 180 ECTS. Фундаменталните дисциплини формират средно около 40% от всички дисциплини. Прави впечатление, че в някои от университетите специализиращите дисциплини надвишават 60%. За разлика от разгледаните ВУ в Австрия, белгийските университети предлагат по-широк спектър от избираеми дисциплини (в някои ВУ достигат до 10). В University of Leuven в обхвата на избираемите дисциплини влизат само чужди езици. Студентите трябва да изберат два езика, които ще изучават последователно в рамките на своето обучение. От друга страна, в университета Karl de Grote-Hogeschool в рамките на всяка от трите учебни години студентите изучават определен набор от избираеми дисциплини. През първата година – избираемата дисциплина е 1 и носи 3 кредита; през втората година – избираемите дисциплини са 2 – всяка носи по 3 кредита; през третата година – има основни избираеми дисциплини (студентите избират две, всяка носи по 10 кредита) и допълнителни избираеми дисциплини (студентите избират три, всяка от които носи по 3 кредита). В последния университет (United International Business School Brussels) студентите в университета могат сами да организират своята бакалавърска програма и да я приключат в рамките на 3 или 4 години според предпочитаната от тях натовареност. В рамките на избрания период на обучение те сами избират дисциплините, които да изучават като са задължени да покрият 12 фундаментални дисциплини и 12 специализации. Последните се разделят на първостепенни и второстепенни. Студентите се обучават в 10 избираеми дисциплини, имат възможност и за други извънаудиторни активности, които им носят 10 кредита.

Обобщения за Великобритания

Разгледани са 4 университета, от които 2 държавни и 2 частни. Поради спецификата на висшето образование във Великобритания периодът на обучение в ОКС „Бакалавър“ при всички университети е 3 години, за които студентите могат да придобият общо 180 ECTS. Фундаменталните дисциплини в разгледаните ВУ формират приблизително 30% от всички дисциплини, а останалите са специализиращи. Забелязва се, че избираемите дисциплини в разгледаните ВУ заемат относително нисък дял, което вероятно е породено от структурата на учебните програми, тъй като студентите обикновено избират направления в рамките на дадена специалност след приключване на фундамента през първата година. Прави впечатление, че в Bangor University учебният процес се провежда в рамките на 15 учебни часа седмично. Забелязва се, че няма задължителни специализиращи дисциплини, т.е. за всички изброени има посочени алтернативни и студентите сами могат да организират програмата, според интересите си. В този университет общият брой на дисциплините за различните специалности варира. Същата е ситуацията и в University of Greenwich. Интерес представлява фактът, че в City University London изискуемият общ брой кредити в отделните специалности, предлагани от университета, се различава.

Обобщения за Германия

Разгледани са 4 университета, от които 2 държавни и 2 частни. Само в един от университетите периодът на обучение в ОКС „Бакалавър“ продължава 4 години (и носи 240 кредита), докато в останалите 3 могат да бъдат придобити общо 180 ECTS в рамките на 3 години. Може да се отбележи, че относителният дял на фундаменталните дисциплини за разгледаните ВУ възлиза на приблизително 35%, а специализиращият блок формира останалата част. Прави впечатление, че и в тази страна избираемите дисциплини са сравнително малко на брой (средно 3 за курса

на обучение). Следва да се посочи, че в Hochschule Niederrhein могат да се получат общо 180 кредита, които са разпределени, както следва: дипломна работа и стаж (по 15 кредита), а останалите 150 са разделени в 30 модула (по 5 кредита). Подобна е ситуацията и в PFH Private Hochschule Göttingen, при които в 180 кредита са включени дипломна работа и два модула практическо обучение (задължителни), но се наблюдава разлика при изискуемите общ брой кредити (и дисциплини) по различните икономически специалности. В Hochschule Aschaffenburg дипломната работа носи 15 кредита, практиката - 30 кредита, и се предлага уъркшоп, носещ 10 кредита. В ISM International School of Management GmbH – Gemeinnützige Gesellschaft в рамките на общия брой изискуеми кредити (180 кредита) са включени: дипломната работа (12 кредита) и задължителен семестър в чужбина (24 кредита). Студентите имат възможност да провеждат стаж всеки семестър, който им носи 6 кредита. Проведените стажове дават възможност за полагане на по-малък брой изпити.

Обобщения за Дания

Разгледани са 5 университета с държавна форма на финансиране. Само в 1 от университетите обучението продължава 3 години и половина и води до получаване на 210 ECTS, докато в останалите периодът е 3 години (180 ECTS). Около 45% от преподаваните дисциплини са фундаментални, а останалите – специализиращи. И тук прави впечатление наличието на сравнително малък брой избираеми дисциплини, като в 2 от университетите такива отсъстват. Възможни причини могат да бъдат търсени в избора на профилиращи направления след 1 курс. Интерес представлява предлагана от KEA Copenhagen School of Design and Technology бакалавърска програма, която съчетава икономика и ИТ – „Business Economic and IT”. Курсът на обучение е в рамките на 3 години и половина. През първите две години всички студенти изучават 8 задължителни дисциплини – 5 в

областта на икономиката и 3 в областта на информационните технологии. В рамките на първия семестър от третата година на обучение студентите имат избор: за специализация в областта на икономиката или в областта на информационните технологии; могат да продължат обучението си в интегриран курс или заминават за семестър в чужбина. Вторият семестър от третата година на програмата предвижда стаж. През последния 7 семестър – студентите разработват проект. В допълнение към обучението се предлагат спомагателни дисциплини, но само през 1,2,4 и 7 семестър. В Aalborg University обучението следва сравнително стандартизирана логика на разпределение - организирано в 3 години/6 семестъра – по 30 кредита на семестър. Първият семестър е еднакъв за всички студенти в дадено направление (напр. Social Sciences). От втория семестър започва изучаването на профилирани според избраната специалност дисциплини. В Copenhagen Business School прави впечатление, че обучението по фундаментални дисциплини като Макроикономика например не приключва в рамките на първите два семестъра (както е в много други университети), а е разпределено в рамките на цялото обучение и е съчетано с изучаването на специализирани дисциплини. *Следва да се посочи, че може да се мисли за подобна организация на учебния процес и в ИУ-Варна.*

В края на всяка година студентите са задължени да разработят проект. В рамките на петия семестър студентите имат избор да: се обучават по избираеми дисциплини, правят стаж или участват в обмен – за това получават 30 кредита. В Roskilde University обучението също е организирано в 3 години. Първата година всички студенти в съответното направление изучават основните фундаментални дисциплини, през следващата две изучават специализиращи предмети. Дневното обучение е разделено – 50% теоретичен фундамент и 50% практическа работа, включително и проекти. Изпълнението на проектната работа изисква прилагането на знания от различните дисциплини, тоест проектът не е за конкретна дисциплина, а изисква интегриране на натрупаните знания и тяхната практическа реализация.

Забелязва се, че в University of Southern Denmark изучаването на специализиращи дисциплини започва още през първия семестър на обучение. Специализираните и фундаменталните дисциплини се изучават заедно в рамките на 3-те години. През петия семестър от своето обучение студентите се обучават по избираеми дисциплини, правят стаж или участват в обмен – за това получават 20 кредита.

Обобщения за Испания

Разгледани са 4 университета, в т.ч.: 2 държавни и 2 със самостоятелно финансиране. В 3 от университетите бакалавърската степен продължава 4 години, а в един от частните – 3. Според изискванията за придобиване на ECTS в Испания всяка академична година носи по максимум 60 кредита. Забелязва се различие по отношение на разпределението между фундаментални и специализиращи дисциплини – в 3 от университетите фундаменталните са приблизително 30%, а в четвъртия – те възлизат на 73%. В последното разгледано ВУ се предлагат общо 18 избираеми дисциплини, а за 2 от другите университети липсва информация. В Global business School Barcelona специализиращите дисциплини се определят според направлението, което студентите избераат за профилиране – пример – Business Culture and Communication или Global management или друго. Винаги обаче техният брой е 7.

Обобщения за Италия

Следва да се посочи, че като цяло е трудно да бъде намерена информация за бакалавърските програми в италианските университети. Прави впечатление, че сайтовете не се поддържат на английски език, което затруднява търсенето на информация. Много често самите специалности не се предлагат на други езици освен италиански. Поради тази причина е разгледано само едно ВУ - Università Degli Studi di Foggia. Университетът предлага специалности в ОКС „Бакалавър“ с продължителност от 3 години, които съответстват на 180 ECTS. Фундаменталните

дисциплини са само 18% от общия брой, докато останалите са разпределени в специализиращи блокове. Не е достъпна информация за предлагани избираеми дисциплини.

Обобщения за Франция

Разгледани са 4 университета, като всички са с държавна форма на финансиране и с продължителност на бакалавърските програми 3 години, съответстващи на 180 ECTS. Фундаменталните дисциплини варират между 13 и 46% от общия брой. Прави впечатление относително високият дял на специализиращи дисциплини в някои от разглежданите ВУ. В 2 от университетите не е достъпна информация за избираемите дисциплини, а в останалите два – те са съответно 2 и 4. Може да бъде обобщено, че във всички анализирани университети обучението се провежда в рамките на 2400 часа, като не е налична информация какъв процент от тях се падат на самоподготовката на студентите.

Обобщения за Холандия

Разгледани са 3 университета с държавна форма на финансиране. В два от тях обучението е организирано в рамките на 4 години, а в останалите 2 – в 3. Следва се единната логика за придобиване на кредити, като всяка година носи максимум 60 ECTS. Относителният дял на фундаменталните спрямо всички изучавани дисциплини е в диапазона 35-40%. В 2 от университети избираемите дисциплини са 4, в 1 – са 2, а за последния – няма информация. Следва да се посочи, че в Maastricht University обучението се провежда в рамките на 8-16 учебни часа седмично и са предвидени 24-32 часа за самостоятелна индивидуална работа и работа в екип. В HAN University of Applied Sciences програмата на студентите от различни специалности през първата година съвпада, но през следващите три, броят на специализиращите дисциплини се различава. В Amsterdam University of

Applied Sciences е предвиден семестър, през който обучението се провежда в друг университет или се организира стаж.

Обобщения за Швейцария

Разгледани са 5 университета, в т.ч. 3 със самостоятелно финансиране и 2 държавни. В четири от избраните университети обучението в ОКС „Бакалавър“ продължава 3 години и носи 180 ECTS. Наблюдават се вариации в разпределението на фундаменталните спрямо специализиращите дисциплини – за различните ВУ те заемат между 35% и 84%. Избираемите дисциплини са между 2 и 9 за различните университети, като е обективно да се отбележи, че в 3 от разгледаните ВУ информация за такива дисциплини не е налична. Например в International University of Geneva обучението е организирано в триместри. Липсва информация за броя кредити по дисциплини. Интересното е, че студентите могат да избират между 2 или 3 от 6 избираеми дисциплини. В Swiss UMEF University само през първата година се изучават фундаментални дисциплини. През втората и третата година се учат специализиращи дисциплини като през втората година се фокусира общо върху бизнеса, а третата поставя акцент върху спецификата на избраната специалност. Например при специалност Бизнес администрация, трите години на обучение са организирани както следва: General Education Programme; Business Programme; Business Administration Programme.

Интересно е, че в Université de Lausanne студентите могат да завършат своята бакалавърска програма минимум в рамките на 3 години или максимум – в рамките на 5. При стандартния вариант на обучение (в 3 години) – през първите две години се изучава набор от фундаментални дисциплини. Последната година дава възможност студентите да се профилират в направление Икономика или Управление чрез изучаване на специализиращи дисциплини – 20 за Управление и

16 за Икономика. В програмата на третата година се включват и избираеми дисциплини.

Следва да се посочи, че в Bern University of Applied Sciences обучението се предлага в три варианта: 1) full-time study model; 2) work-study model и 3) part-time study model. Интересно е, че около 150 кредита идват от задължителни дисциплини. Останалите 33 се формират от избираеми дисциплини, като в обхвата на последните влизат езиковите курсове и специализиращите предмети.

Заклучения

В обобщение на информацията от разгледаните представители на водещи европейски образователни системи могат да бъдат направени следните заключения:

Първо. В голяма част от разгледаните ВУ обучението в ОКС „Бакалавър“ е организирано в рамките на 3 години, което се различава от общоприетия към момента модел в Р България.

Второ. Може да се каже, че приоритет се отдава на специализиращите дисциплини, което осигурява по-широки възможности за профилиране и професионално адаптиране на студентите.

Трето. Не е достъпна информация за много избираеми дисциплини, което до известна степен е обусловено от факта, че след приключване на фундаменталния блок, обучаващите се разделят на групи според избора им за профил на изучаваната специалност (Бизнес администрация – с профили „Човешки ресурси“, „Маркетинг“, „Логистика“, „Финанси“, „Счетоводство“, „ИТ“ и др.)

Четвърто. Отчита се, че държавните и частните университети не се различават значително по отношение на структурирането на учебния процес.

Пето. Възможно е при отделните специалности броят на изучаваните дисциплини да се различава, но е важно да се посочи, че общият брой на получените кредити съответства.

Шесто. По-голяма част от разгледаните ВУ отделят значителна част от студентската заетост за самоподготовка и извънаудиторни активности.

Въз основа на направените изводи и обобщения могат да се посочат следните предложения:

Първо. Увеличаване на броя и относителния дял на специализиращите дисциплини в курса на обучение.

Второ. Да се обърне внимание на предлаганите дисциплини, за да се повиши гъвкавостта и пригодността на отделните програми в ИУ-Варна спрямо интересите на студентите и пазара на труда.

Трето. Да бъде съобразена ангажираността на студентите при разпределението между лекционни и семинарни занятия с цел постигане на висока ефективност на обучителния процес.

Четвърто. Да се актуализират учебните планове и програми с акцент върху практическата ориентация и съответно – самоподготовката на студентите за стимулиране на тяхната ангажираност.

ОКС „Магистър”

За изготвянето и на този анализ са използвани световните рейтингови класации THE Ranking и U-Multirank. В рамките на тези класации за Европа през последните няколко години най-често присъстват водещи образователни институции от следните държави: Великобритания, Холандия, Дания, Швеция, Финландия, Ирландия, Белгия, Германия, Франция, Испания, Италия, Чехия. За целите на този доклад са избрани следните държави: Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Испания, Дания, Италия, Франция, Холандия, Швейцария. Дания е единствената държава, която не е включена в анализа на добри практики в ОКС „бакалавър”. В периода след 2010 г. датското висше образование започна да придобива все по-широка популярност, което до известна степен може да бъде отдадено и на факта, че програмите в ОКС „магистър” се считат за достъпни и с висока степен на подготвеност на завършилите.

В табл. 1 са представени данни за университети от аргументираните по-горе образователни системи, като приоритет е отдаден на ключови структурни параметри на учебната документация, в т.ч. форма на финансиране на ВУ, период на обучение, общо часове за период на обучение, общо ECTS, както и абсолютно и процентно отношение на специализиращи дисциплини в рамките на общия предвиден хорариум. Отчетен е също така и броят на избираеми дисциплини в рамките на курса на обучение. Счита се, че тези данни могат да послужат при предстоящите актуализации на учебните планове и програми в ИУ-Варна в ОКС „магистър”.

Таблица 1.

Сравнение на структурни параметри на учебната документация на водещи европейски образователни институции в ОКС „магистър”

Държава	Университет	Форма на финансиране	Период на обучение	Общо часове за периода на обучение	Общо ECTS	Общо дисциплини	Специализиращи дисциплини				Избираеми дисциплини - брой
							Брой	Отн. Дял в общия брой д.	ECTS	Отн. дял в общия брой ECTS	
Австрия	University of Applied Sciences Upper Austria ³⁹	Д	2	-	120	14	14		87	0,72	-
	Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences ⁴⁰	Д	2	-	120	25	25		95	0,79	25
Белгия	University of Leuven ⁴¹	Д	1	-	60	9	7	0,78	48	0,8	2
	United IBS Brussels ⁴²	Ч	1	1800	60	26	18	0,69	44	0,73	8
Великобритания	Bangor University ⁴³	Ч	1	-	90	8	8		60	0,67	1
	Birmingham City University ⁴⁴	Ч	1	-	90	6	6		60	0,67	-
Германия	PFH Private Hochschule Göttingen ⁴⁵	Ч	1,5	-	90	6	6		-	-	-

³⁹ University of Applied Sciences Upper Austria, www.fh-ooe.at, [Последен достъп: 29.05.2015]

⁴⁰ Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences, www.fh-salzburg.ac.at, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴¹ University of Leuven, www.kuleuven.be, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴² United International Business School Brussels, www.brussels.uibs.org, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴³ Bangor University, www.bangor.ac.uk, [Последен достъп: 31.05.2015]

⁴⁴ Birmingham City University, www.bcu.ac.uk, [Последен достъп: 30.05.2015]

⁴⁵ PFH Private Hochschule, www.pfh-university.com, [Последен достъп: 27.05.2015]

	Hochschule Aschaffenburg ⁴⁶	Д	1,5	-	90	10	10		60	0,67	-
Дания	Aalborg university ⁴⁷	Д	2	-	120	8 модула	7	0,875	110	0,92	1 модул
	University of Southern Denmark ⁴⁸	Д	2	-	120	8 модула	7	0,875	90	0,75	1 модул
Испания	IU of Catalonia ⁴⁹	Д	11м.	-	60	8 модула	7	0,875	54	0,9	1 модул
	Universitat Autònoma de Barcelona ⁵⁰	Д	1	-	60	6 модула	3	0,5	40	0,67	3 модула
Италия	SDA Bocconi School of Management ⁵¹	Ч	1	-	70	-	-	-	-	-	-
	Bologna BS ⁵²	Д	1	1500	60	10	10	1	-	-	-
Франция	Universite de Rennes ⁵³	Д	2	-	126	20	20		101	0,80	-
Холандия	Maastricht university ⁵⁴	Д	2	-	120	15	15		99	0,82	-
Швейцария	IU of Geneva ⁵⁵	Ч	1	-	60	14	14	1	42	1	-
	Bern University of Applied Sciences ⁵⁶	Д	2	-	90	22	22	1	90	1	-

⁴⁶ Hochschule Aschaffenburg, www.h-ab.de, [Последен достъп: 01.06.2015]

⁴⁷ Aalborg university, www.en.aau.dk, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴⁸ University of Southern Denmark, www.sdu.dk, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁴⁹ International university of Catalonia, www.uic.es, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁵⁰ [Universitat Autònoma de Barcelona](http://www.uab.cat), www.uab.cat, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁵¹ [SDA Bocconi School of Management](http://www.sdbocconi.it), www.sdbocconi.it, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁵² Bologna Business School, bolognabusinessschool.com, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁵³ Universite de Rennes, www.eco.univ-rennes1.fr, [Последен достъп: 01.06.2015]

⁵⁴ Maastricht university, www.maastrichtuniversity.nl, [Последен достъп: 27.05.2015]

⁵⁵ International University of Geneva, www.iun.ch, [Последен достъп: 28.05.2015]

⁵⁶ Bern University of Applied Sciences, www.bfh.ch, [Последен достъп: 28.05.2015]

Обобщения за Австрия

Разгледани са 2 университета с държавна форма на финансиране, при които продължителността на обучение в ОКС „Магистър“ е 2 години и съответно води до получаване на максимум 120 ECTS. В единия университет за периода на обучение се изучават 14 дисциплини, а в другия – 25, като всяка една от тях може да бъде заменена с алтернативна по избор на студентите от предложен блок. В University of Applied Sciences Upper Austria в рамките на обучението, изготвената магистърска теза носи 27 кредита. Допълнително, студентите провеждат обучение в чужбина, което носи 6 кредита. В другия разгледан университет (Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences) се изучават по-голям брой специализиращи дисциплини, които носят малък брой кредити. Магистърската теза носи 25 кредита.

Обобщения за Белгия

Разгледани са 2 университета – един с държавна форма на финансиране и един частен. И при двата обучението е с продължителност една година и носи 60 кредита. Забелязва се, че в частния университет броят на всички изучавани дисциплини е значително по-висок – 26 спрямо 9 в частното ВУ. Например, в University of Leuven обучението е в рамките на година, като за този период студентите изучават 6 основни курса, които носят 33 кредита. Написването на магистърска теза е самостоятелен курс, който носи 15 кредита. Останалите 12 кредита студентите формират от 2 изборни дисциплини при възможни 9. В United International Business School Brussels се предлагат различни форми на провеждане на магистърски програми: part-time; evening, weekend, executive и стандартна форма на редовно обучение. По-конкретно за редовна форма на обучение в рамките на една година студентите изучават 26 дисциплини, които им носят общо 52 кредита и разработват магистърска теза за 8 кредита.

Обобщения за Великобритания

Разгледани са 2 университета със самостоятелно финансиране и едногодишен период на обучение, в които студентите могат да получат общо 90 ECTS. Общият брой дисциплини, изучавани в първия разгледан университет е 8, а във втория – 6, което ги разграничава от анализирания ВУ в Австрия и Белгия, при които има значително по-широк спектър от предлагани курсове. Броят на избираемите дисциплини е ограничен до 1 в първия разгледан университет, а във втория такива липсват. И за двата разгледани университета - магистърска теза носи 30 кредита.

Обобщения за Германия

Разгледани са 2 университета – 1 с държавна форма на финансиране и 1 частен. Обучението продължава една година и половина и носи максимум 90 ECTS. Броят на изучаваните дисциплини е съответно 6 и 10 за двете ВУ, което е съпоставимо с разгледаните университети във Великобритания. Следва да се посочи, че в PFH Private Hochschule Göttingen в рамките на изискуемите 90 кредита са предвидени три задължителни практики и магистърска теза, а в Hochschule Aschaffenburg магистърската теза носи 30 кредита.

Обобщения за Дания

И двата разгледани университета са държавни и предлагат обучение в ОКС „Магистър“ с продължителност 2 години и съответно 120 ECTS. Избраните магистърски програми включват по общо 8 модула, от които 7 са задължителни и 1 избираем. В Aalborg University анализиранията програма се води в областта на бизнес администрацията, но съществува възможност за профилиране в различни направления –, маркетинг, управление и други. Обучението е организирано в модули. През втория семестър на първата година студентите имат един избираем модул. Първият семестър на втората година е предвиден за стаж или обучение в

чужбина. Вторият семестър на втората година е само за писане на магистърска теза, която също се счита за модул и носи 30 кредита. Подобна е ситуацията и в University of Southern Denmark, където отново съществуват възможности за профилиране – в направления като: финанси, счетоводство, маркетинг, брандинг и т.н. Обучението е организирано в модули. Първата година модулите имат задължителен характер. Първият семестър на втората година дава възможност за изучаване на изборни дисциплини или обучение в чужбина. Вторият семестър на втората година е само за писане на магистърска теза, която също се счита за модул и носи 30 кредита

Обобщения за Испания

Избрани са 2 държавни университета с продължителност на обучението – 1 година. Преподаваните дисциплини, подобно на ВУ в предходно разгледаните държавни, са съответно 6 и 8 за целия период. В International University of Catalonia обучението е организирано в рамките на 2 семестъра за период от 11 месеца. През първия семестър се изучава набор от задължителни предмети и е наличен един изборен. Вторият семестър предвижда стаж, който носи 18 кредита и разработване на финален проект за защита на магистърската степен, който носи 12 кредита. От друга страна в [Universitat Autònoma de Barcelona](#) обучението включва изучаването на два задължителни модула, всеки от които носи по 15 кредита. Студентите имат три избираеми модула, от които следва да формират 20 кредита. Студентите разработват магистърска теза, която носи 10 кредита.

Обобщения за Италия

Разгледани са 2 университета – държавен и частен, като в първия максималният брой кредити е 60, докато при частното ВУ те могат да достигнат до 70 ECTS. И двете институции организират обучението в избраните специалности в рамките на 1 година. В [SDA Bocconi School of Management](#) магистърската програма

започва с онлайн подготвителен курс. Първата седмица на обучение е въвеждаща и цели да представи на студентите университета, неговата структура, академични правила, както и да ги ориентира за възможностите за кариерно развитие след приключване на обучението. След това – в периода Октомври-Април студентите се обучават в няколко основни курса, обединени в различни направления. Няма избираеми дисциплини, но има т.нар. – семинари – практически дискусии и разработване на казуси, които целят да покажат приложение на теоретичния фундамент. От Април до старта на лятото студентите се обучават в специализиращи дисциплини, наричани – concentrations, които имат различен практически фокус. Лятото студентите провеждат стаж или разработват проект. В Bologna Business School обучението в магистърска програма е организирано в 1 година и включва: първи семестър, втори семестър и стаж. За разлика от други университети тук няма информация как е разпределена общата сума на кредитите. Има обаче информация за разпределението на учебните часове, в т.ч.: 1 семестър – 360; 2 семестър – 540; стаж – 600. През първия семестър се изучават 10 фундаментални дисциплини, в част от които студентите се специализират през втория семестър, след което имат стаж. Обучението е съчетано с много практически казуси, проекти и дискусии.

Обобщения за Франция

Разгледан е един държавен университет - Universite de Rennes, където обучението продължава 2 години и студентите могат да получат максимум 126 кредита. В рамките на общия изискуем брой кредити 25 кредита се набавят от магистърска теза. Учебният процес е организиран в рамките на 1000 учебни часа, за периода на обучение. Отчита се липса на избираеми дисциплини в рамките на анализирания магистърска програма.

Обобщения за Холандия

Избраният държавен университет Maastricht University предлага магистърски програми с обща продължителност от 2 години и съответно – 120 ECTS. В рамките на общия изискуем брой кредити, 21 кредита се набавят от магистърска теза. Обучението е организирано в 15 дисциплини, като не е налична информация за възможностите за избираеми дисциплини.

Обобщения за Швейцария

Разгледани са 2 университета – държавен и частен. В частното ВУ обучението продължава 1 година, а в държавното – 2 години, като броят на получаваните кредити са съответно 60 и 90. И при двете институции липсват избираеми дисциплини. В International University of Geneva магистърската програма е организирана в една година в рамките на 4 триместъра като студентите могат да започват своето обучение през септември, ноември, март и май. Има 14 курса, които носят 60 кредита общо. От студентите не се изисква да разработват магистърска теза. В Bern University of Applied Sciences магистърската програма е организирана в 2 години, в рамките на които се изучават 22 дисциплини. Първият семестър се изучават базисни дисциплини, формиращи модул „General Management Competence Cycle”, включващ 7 дисциплини за 21 кредита. През втория семестър на първата година се изучават 5 дисциплини, всяка за по 3 кредита. Има и един практически проект за 9 кредита. Идентична е ситуацията през първия семестър на втората година - 5 дисциплини, всяка за по 3 кредита и един практически проект за 9 кредита. Последният семестър е предназначен за разработването на магистърска теза, която носи 15 кредита. Няма избираеми дисциплини.

Заклучение

В обобщение на горепосочената информация могат да се направят следните изводи:

Първо. Обикновено броят на изучаваните дисциплини варира между 8 до 10, което е сходно със структурата на учебния процес за предлаганите от ИУ-Варна магистърски програми.

Второ. В повечето разгледани магистърски програми липсват избираеми дисциплини.

Трето. Наблюдават се отклонения при формирането на общия брой кредити за периода на обучение, като това е валидно и за натовареността, съответстваща на 1 ECTS. Въпреки посочените различия университетите в западна Европа организират обучението си по сравнително стандартизиран подход, като обаче позволяват алтернативност при формите на дипломиране (в т.ч. практически проект, магистърска теза, стаж или държавен изпит).

Четвърто. Често срещани са възможностите за практическо обучение в рамките на обучението, като това понякога е предлагано в комбинация с обучение в друг партньорски университет за ограничен период от време.